

NAŠ

Prava vera bodi vam luč,
materni jezik bodi vam ključ
do zveličanske narodne omike.

A. M. Slomšek.

DOM

List za ljudsko prosveto

Vsebina:

	Stran
Mladina na plan	81
Pomlad v naravi	83
Država in gospodarstvo	83
Logarska dolina	85
Važno rešilno delo	85
Gospodstva	87
Zakaj hira naš narod?	90
Kralj noči	91
Društveni oder	94
Drobtinice	95
Društveni vestnik	79

Na platnicah: Listnica uredništva, Društveni glasnik.

Letnik XVI.

Maribor.

Št. 6

Junij 1924.

»NAŠ DOM« izhaja mesečno. Naročnina znaša za letos 12,50 Din., za Goriško in Istro 5 lir, za Koroško 15.000 aK, za Ameriko 1 dolar. Pri skupnih naročilih po 10 izvodov in več stane 1 izvod 12 dinarjev. Posamezna številka stane 1,50 Din. Odgovorni urednik: Marko Krajnc. Upravišтво: Maribor, Aleksandrova cesta 6. Tiska tiskarna sv. Cirila v Mariboru. Rokopise je treba poslati do 1. vsakega meseca uredništvu »Našega Doma« v Mariboru, Aleksandrova 6.

Listnica uredništva. J. B. Hvala za članke. Se priporočamo še za oba omenjena! — Atnev. Pisavo imate krasno. Ako najdete v pesnikovanju uteho, potem le delajte pesmi, kolikor morete. Tudi pošiljati jih smete našemu uredništvu. Natisnili jih bomo pa šele tedaj, ko bodo za objavo zrele! »Golobčku« ste pristrigili rep in odrezali eno nogo! Kaka krutost! Zadnja kitica ima v prvi vrstici premalo zlogov, zadnja vrstica pa zelo šepa. Ne opazite sami tega? Misel je dobra. »V Marijinem varstvu« živi človek srečno, tudi če ni pesnik. Napake so: ritem proti vsem pravilom spreminjate (v prvi in drugi kitici), zato je pesem nerodna, trda. Najprisrčnejša je pesmica »V mraku«. Ima pa iste napake kot prejšnje: prva kitica preveč zlogov, druge premalo. Primerjajte: »dan nagiba se« in »in poljublja polje«. Ali »s temnimi krili« ... pa »duh moj sili«. Ali »Skoz megle žarki se bleste« in »Skoz nebeški svetli čilim (!)«. Odkod imate sploh čilim. Iz srbsčine? Poslužujte se domačih izrazov. Le oglasite se še kaj! — J. G. v Fr. Občudovanja vredna je vaša krepka volja, s katero ste premagali toliko zaprek, da ste mogli vpslati članek. Oblika je dobra, tudi misli so lepe, samo prevsakdanje. Če bomo premlevali vedno iste stvari, nam bodo vsi čitatelji ušli. Vadite se pridno še zanaprej! — A. P. R. Ste najbrž boljši govornik kot pisatelj. Po trudite se še bolj, naj Vam drugi vsaj jezikovno pregledajo Vaš spis in potem nam pošljite kaj primernega. Hvalevredno je Vaše navdušenje. Združite ga z vztrajnostjo in imeli boste lepe uspehe. — Boginja. Pomilujem Vas in Vaš popolnoma skvarjeni okus! Ali mislite, da se začenja umetnost šele pri pornografiji? Ko bi imeli še količkaj čuta za pravo lepoto in umetnost, ne bi mogli napisati takih umazanih neumnosti, o katerih si domišljujete, da bodo odprle oči slovenski mladini! Vaše cvetke iz močvirja niso ne za v koš in ne za v peč, ampak za stranišče!

Društveni glasnik.

Št. Rupert na Dolenjskem. Z našo Dekl. zvezo imamo čedalje več veselja in čedalje več deklet prihaja k mesečnim sestankom. — Zadnji čas smo začeli gledati nato, da je pri vsakem sestanku program enoten, da se govori samo o enem predmetu in se ta bolje obdela, ker, če se pri enem in istem sestanku govori o vsem mogočem, dekleta ne vedo, kaj so slišale, ne vedo, zakaj bi se pravzaprav navdušile, ne vedo, kaj bi iz sestanka odnesle domu. — Ker pa imamo tudi med nami dekleta, ki imajo poklic za zakonski stan, smo v začetku novega poslovnega leta sklenile, da se odslej po možnosti pri vsakem sestanku obravnava družinsko življenje in gospodinjstvo. Dvakrat smo to že priredile, in sicer prvič: »Trmasta svojeglavna žena, pekel v družini«, drugič pa »Kuhinja, zrcalo gospodinj«. — Da pa se morda ne bo mislilo, da tu govorimo samo o gospodinjstvu, ali morda celo o možitvi, povem, da tudi pojemo, deklamiramo in da vedno priredimo tudi kakšen šaljiv prizor, n. pr. »Vedeževalka« iz »Našega Doma« in »Naš Dom« bi nam zelo ustregel, če bi nam večkrat prinesel kaj takega. Nežika Homska.

Iz ženskega gibanja. Če zasledujemo žensko gibanje po drugih državah, se nam od vseh strani nudi enotna slika: vse kat. organizirano žen-

N A Š D O M

Letnik XVI.

Maribor, junij 1924.

Št. 6.

Dr. Jož. Jeraj.

Mladina, na plan!

Oj bratje, kako je v vas?

So-li vaše njive zorane?

Oton Župančič.

Kadar začne bruhati ognjenik, takrat se pretresa zrak in zemlja. Zemeljska skorja se dviga kvišku, ker iz notranjosti silijo moči na dan, ki si hočejo prej ali slej dati duška.

Tak ognjenik, ki skriva sile v sebi, je mladina. Mada je, močna, zdrava, čila, vsak dan ima več sil, zdi se ji, kakor bi rastla s svojimi zmožnostmi do neba. Velikanski so učinki, ako začne enkrat delovati, razvijati svoje skrite sile. Zemlja bo pokala, svet se bo majal, presnavljalo se bo življenje.

Širom Evrope nastopa v naših časih mladina kakor ognjenik, ne uničujoč, temveč gradeč, v neustavljivem mladinskem gibanju, da premaga enostransko snovno prosveto 20. stoletja in prinese človeštvu notranjo duševno srečo. Ta mladina ne pozivlje človeštva, da izumi nove iznajdbe, stroje, temveč k ljubezni, požrtvovalnosti do sočloveka, naroda in vseh ljudi. Ima visoke in svete načrte duše precraziti, poplemeniti. Ali bo njeno delo uspelo? Ali bo tudi njen konec razdejanje, kakor je bil že tolikim podjetjem človeštva?

Nikakor ne! Mladina si je to pot izbrala zlato pot. Na njeni zastavi je zapisan Bog, ima božji program, s katerim hoče svet prenoviti. Njeno geslo je: rešiti dušo, delati na znotraj. Dovolj imamo sijajnih palač, fabrik, širokih modernih ulic in cest, električnih sil, premalo pa imamo božjih sil, energij milosti za svoje duše. Prebiti zato hoče mladina ledeni oklep brezbožne sedanje snovne kulture in priti k živim studentem božje milosti z liturgičnim in evharističnim gibanjem.

V evharistiji (sv. Rešnje Telo) vidi podlago za vse socialno življenje. Prepričano je, da ni mogoče združiti in urediti mirno, medsebojno življenje, ako poprej ne združimo duše v eni ljubezni do evharističnega Kralja. Zato ljubi mladina službo božjo, ljubi vzvišene cerkvene obrede (liturgijo), zbiranje velikih množic ljudi v cerkvi pred Bogom.

Na verski obnovitvi duš hoče obnoviti vse politično, prosvetno, socialno in umetnostno življenje narodov. Njen ideal ni kultura 20. stoletja, ki je tako žalostno končala v svetovni vojski, temveč gre nazaj v zgodovino.

Mladina je romantična. Najlepši in najsrečnejši čas si poišče v preteklosti našega naroda in si ga jemlje za vzor. To je bil tisti čas, ko je naš narod enotno pristajal na nauke kat. cerkve, ko ga še ni otroval brezverski duh. Od 80. leta naprej se širi pri nas svobodomiselnost, ki je bilo zanešeno preko Čehoslovaške od zapadnega prostozidarstva. Od tistega časa slovenstvo hira. Geslo mladine je zato obnovev katoliškega slovenstva.

S katoličanstvom hočemo obnoviti vso našo prosveto in umetnost. Neizmerne so prosvetne, socialne in umetniške sile, ki jih hrani katoličanstvo. Mislimo tukaj na Michelangela in Wagnerja. Ta dva bi nikdar ne ustvarila svojih nesmrtnih del, ako bi ne zajemala tvarine za svoje stvaritve iz katoličanstva. Celo protestanti so si izposojevali od katoličanov. Nemški pesnik Goethe je najlepšo snov za pesnitev Fausta poznal iz katoliškega verskega življenja. Mrzli in hladni protestantizem mu ni mogel ničesar globokega nuditi.

Slovenci smo še posebno srečni pri obnovitvi svojega narodnega življenja. Ako hočemo visokih vzorov, treba se nam je le malo ozreti v svojo preteklost. Vsa naša narodna preteklost, verska in svetna, diha globoko doživljeno katoličanstvo. Priča za to so nam naše bele, lične cerkve, narodne pesmi, točne šege in običaji po kmečkih domovih. Ako hočemo vzore za svetost, ljubezen, požrtvovalnost, plemenitost, vse imamo v svoji preteklosti. Treba nam je vse to le zajeti in v lepši obliki obnoviti v našem času.

Slovenci smo mali narod. Rešitev problema malega naroda pa nam more biti spoznanje: čim manjši narod smo, tem silnejše mora biti naše delo. Pa samo delo brez pravih životvornih idej bi nam nič ne pomagalo, ako bi se ne zavedali, da je problem našega malega naroda združen na življenje in smrt s katoličanstvom tudi v socialno-gospodarskem oziru. Prepričani smo, da bi nikdar ne zdržali Slovenci, utesnjeni med dvema svetovnima narodoma Italijani in Nemci, ki sta si oba prizadevala preko naših trupel udejstviti svoj svetovni imperializem, proti tako silnemu potujčevanju, ako bi vseobčno katoličanstvo ne dalo našemu narodu tistega notranjega odpora, ki je z njim ohranil svojo narodno in kulturno samobitnost, obenem pa tudi napredoval in sprejemal vse dobre vrednote tudi od drugih, ki so bile sposobne oplemenititi njegovo dušo. Mislimo le na našo cerkveno umetnost (baročne in gotične cerkve), neizrečeno bogastvo narodne pesmi, ki je najlepši izraz kulturne sposobnosti našega naroda. Kako je korakal naš narod vedno sporedno z drugimi narodi, od njih sprejemajoč, od njih se učeč in z njimi tekmujoč. Ko bi mu katoličanstvo venomer ne vzbujalo in do skrajnih možnosti usposobljalo vseh njegovih sil, bi se mi ali v drugih narodih izgubili, ali pa bi zaostali v razvoju, kakor se je to zgodilo našim bratom pravoslavne vere. Tako pa smo Slovenci kljub svoji maloštevilnosti ostali jaki in močni, kulturotvorni in sposobni drugim narodom že tudi kaj dajati, ne samo od njih zajemati. Da si pa ohranimo to kulturno stališče, pa je treba, da nadaljujemo kulturno tradicijo, ki temelji v katoličanstvu. Po njem imamo tiste bistvene energije, da še obstojimo

kot mali narod in da smo z drugimi narodi enakovreden nositelj prosvete v srednji Evropi.

Če torej naša mladina išče vzorov v preteklosti, ni nazadnjaška. Hoče naprej v sinje višave, velikanski je njen polet. A ravno zato, ker ima tako velikanske načrte, se njen pogled obrača v preteklost, hoče iz nje posneti najplemenitejše vrednote, jih združiti s sodobnimi ideali in na podlagi obeh zgraditi sreče dom, ki ne bo stal na pesku, temveč na skalnati podlagi jasnih in solidnih načel ter načrtov. To delo se bo izvršilo na mladinskih dnevih v Mariboru. Fantje in dekleta, ali kaj mislite na te visoke cilje? Ali se vam razžareva oko in gori srce, ko mislite na take naloge? Vsak dan se pripravljajte na te imenitne dneve, prevdarjajte, kako bi te naloge mogli izvršiti in mislite predvsem na lastno notranjo duševno preobrazbo. Notranja duševna prenovitev, ki jo bosta vsak fant in vsako dekle izvršila na sebi, bo največja kulturna vrednota, ki ji bo doprinesla slovenska mladina za novo lepšo dobo človeštva.

Višavska:

Pomlad v naravi.

Vse se mi smehlja nasproti
v novo vzbujeni naravi:
vsaka bilka, vsak grmiček,
slednji biser v rosnj travi.

Mika me na vrt, na polje,
tja med mlade breze v gaju.
Ves naš hrib je v svežem cvetju,
in moj dom, ko v malem — rajul

Ivan Avsenek:

Država in gospodarstvo.

Dandanes se zdi vsakemu samoobsebi umevno, kakšen odgovor mora človek dati na vprašanje, ali se mora država brigati za gospodarstvo. Jasno je, da se mora. Tako jasen pa ta odgovor ni bil vedno in nam zgodovina narodnega gospodarstva pripoveduje o velikih idejnih bojih, ki so se vršili okoli tega vprašanja.

Predno se je razbilo današnje kapitalistično gospodarstvo, je prevladovalo (in to se je zgodilo tekom 18. stoletja) mnenje, da mora država skrbeti predvsem za to, da si njeni državljani nakupičijo kolikor mogoče veliko dragocenih kovin. Ker so se pa dragocene kovine dale spraviti v deželo samo po trgovini, zato je takrat država smatrala, da je njena poglavitna naloga, da podpira pred vsem trgovino, ne glede na to, ali s tem oškoduje druge pridobitne panoge ali ne. Pri tem je seveda država vplivala na trgovino samo v tem smislu, da jo je silila v prvi vrsti na to, da pripelje veliko zlata v deželo. To je bil takozvani merkantilizem. Drugače se pa država ni veliko brigala za narodno gospodarstvo, kvečjemu je trdovratno branila že pridobljene predprave posameznih stanov, n. pr. graščakov, veleposestnikov itd., davke pa je pobirala tam, kjer je našla najmanj odpora.

V drugi polovici 18. stoletja je zapihal drugi veter. V znanosti so se vedno povdarjale liberalne ideje. Tudi v narodnem gospodarstvu je zavladal popolni liberalizem. Trdno je veroval, da je najboljšo, ako se prepusti razvoj narodnega gospodarstva »naravnemu redu.« Smatral je za škodljivo vsako vmešavanje v.

svobodni gospodarski razvoj. Odklanjal je radi tega tudi misel, da bi se država vtikala v gospodarske stvari. Samo, kar je zahteval od države, je bilo, da mora država braniti pridobljeno lastnino. Ali so pri tem oškodovani v korist poedinca široki sloji, v taka vprašanja se pa po mnenju liberalne gospodarske šole država ne sme vtikati. Te ideje so bile na prvi pogled tako blesteče, da so popolnoma prebvladale nasprotno nazore o razmerju med državo in gospodarstvom. Država se res pod vplivom teh idej ni brigala za gospodarski razvoj svojih podanikov, ampak prepustila je to nalogo svobodnemu gospodarskemu razvoju.

Posledice te zmotne gospodarske politike so se kmalu pokazale. Že začetkom 19. stoletja se je začelo zbirati bogastvo samo v rokah posameznih podjetnikov, široki ljudski sloji pa so padali v vedno večjo revščino. Če berema danes popise delavske bede, ki je vladala v prvi polovici 19. stoletja med angleškim in francoskim delavstvom, jim skoraj ne moremo verjeti, tako strašne so bile takrat razmere v delavskih krogih.

Strahota takratnega dejanskega gospodarskega položaja širokih delavskih mas je spodbudila vero v liberalno-gospodarske nazore. Pristaši teh nazorov so začeli dvomiti o njihovi resničnosti.

Nekateri izmed njih so rekli, da je sicer treba priznati načelo, da bodi gospodarski razvoj svoboden, vendar ta gospodarska svoboda ne sme biti neomejena. Kjer se gospodarska svoboda porablja na škodo šibkih, posezi država vmes in omeji to svobodo. Ta struja ni bila enotna, kajti vsak naroden gospodar je omejeval gospodarsko svobodo po svoje. Komur so bili bolj pri srcu interesi šibkih slojev, ta je predlagal večjo omejitev svobode v narodnem gospodarstvu. Kdor je pa gledal samo na materialni napredek, ta je seveda svobodo gospodarjenja omejeval zelo malo. Vendar pa veže vso to strujo v narodnem gospodarstvu ena in ista misel, da država ne sme samo stati brezbrizno ob strani, ampak da je ena njenih bistvenih nalog, da vodi in omejuje narodno gospodarstvo z ozirom na svoje socialne smotre.

Drugi zopet so pa iz skrajno bednega položaja najširših ljudskih plasti prišli do čisto drugih zaključkov. Rekli so: Če popolna svoboda v narodnem gospodarstvu vodi do take revščine, kot jo vidimo na lastne oči, potem je te revščine kriva gospodarska svoboda. Če hočemo odpraviti revščino, moramo odpraviti gospodarsko svobodo. Gospodarske svobode pa ne more nihče odpraviti, kakor samo družba ali država in sicer na ta način, da družba ali država prevzame vse proizvajanje v svoje roke in potem deli izdelke med ljudi. Tudi ta struja ni tako enotna, kot bi človek mislil. Med pripadniki tudi te struje so zelo različna mnenja, kako daleč naj država prevzame v svoje roke vse proizvajanje. Socialisti n. pr. zahtevajo, da država ali družba prevzame samo proizvajanje, delijo pa naj se izdelani predmeti na isti način kot sedaj, t. j. po kupčiji. Komunisti so šli dalje in trdijo, da bi morala država prevzeti ne samo proizvajanje, ampak tudi razdelitev vsega, kar se proizvaja. Po komunističnih nazorih bi morala torej država odvzeti vsem ljudem vsako gospodarsko odgovornost za njihov obstanek, morala bi jih smatrati za svoje nastavljenke, ki jim na eni strani s pravico nakazuje delo, na drugi strani pa preraja.

Tako se je v zelo širokih potezah razvijal ta idejni boj do danes. Če kratko povzamemo vse te misli, dobimo sledeče tri skupine različnih mnenj o razmerju med državo in gospodarstvom. Prva skupina stoji na stališču popolne gospodarske svobode in prepoveduje državi vsako vmešavanje v gospodarsko življenje. Ta skupina je zelo majhna, imenuje se čisti liberalizem in ima le nekaj

privržencev na Francoskem, redke pa so njene vrste v drugih državah. Na praktično gospodarsko politiko nima pa danes nobenega vpliva več. Druga skupina pa zahteva od države, da se mora vmešavati v gospodarsko življenje in da mora imeti pri tem namen, da dvigne kolikor mogoče visoko splošno blagostanje, pa če se morajo v to svrhu postaviti včasih tudi zelo ozke meje privatni podjetnosti. Ta skupina nima nobenega enotnega imena. Tretjo skupino tvorijo socialisti vseh vrst in komunisti, ki zahtevajo od države, naj ista kolikor mogoče odpravi gospodarsko svobodo in prevzame v svoje roke produkcijo in deloma celo razdelitev produktov. Ta struja ima veliko privržencev v političnih strankah. Na Ruskem je dobila celo vlado v svoje roke in skuša tam uveljavljati svoje gospodarske nazore.

A. Boštele:

Logarska dolina.

Zarje rumene,
trate zelene,
bele peči.

Vode studene,
cvetke medene,
mleko in kri.

Temni gozdovi,
jasni vrhovi,
sinje oči.

Važno gospodarsko delo.

So ljudje, ki pravijo, kaj je treba mladini, posebno še kmetski in delavski, raznih organizacij, raznih društev. Kakšen pomen ima za njo, da zahaja v različna društva, se bavi tamkaj z stvarmi, ki z njenimi življenjskimi razmerami niso v neposredni zvezi, da nastopa na govorniških in gledaliških odrih ter se ukvarja s telcvadbo kot Orel ali Orlica. Sicer se nam zdi odveč pisati še danes o tem, pa ker se še vedno najdejo ljudje, ki ne razumevajo in ne uvidevajo pomena krščanskih mladinskih organizacij, ker nekateri celo svojo mladino odvracujejo od njih, zato moramo izpregovčiti o tem zopet nekaj besedi.

Mladina, v svojem mladostnem navdušenju, v svojem razvijanju mladostnih moči hoče imeti primerne družbe, poštenega razvedrila. Zanimanje za to in ono jo vleče ven v svet, domači krog ji postaja preozek, dostikrat predolgočasen in radi razruvanih družinskih razmer dostikrat tudi neznosen. Ne da se vedno držati za pečjo doma. To je mladostna, razvijajočih se moči prekipelajoča narava, ko mošt kipeče življenje, ki hoče priložnosti in prilike, da pokaže in poizkusi svoje duševne in telesne moči, če ne v dobrih, lepih, plemenitih dejanjih, pa v slabih. Če ne v krščanski mladinski organizaciji, v dobri pošteni družbi, pri dovoljeni pošteni zabavi, pri delu za plemenite cilje, pa v kaki slabi družbi, ki jo odtuji Bogu in družini, ali pa v gostilni in v skritih kotih, kjer se vprizarjajo dostikrat čisto druge igre, ki se začnejo veselo s petjem, kričanjem, divjim poplesovanjem in se nehajo navadno z žaloigro, s prepirom, pretepom, z izgubo treznosti, poštenosti, moralnosti. Če ne telovadi fant ali dekle v kakem poštenem krščanskem telovadnem društvu, gre pa v kako drugo, kjer mu vzamejo vero in poštenje, ali pa gredo fantje eksercirat ponoči s koli in vprizarjajo krvoprelitja in poboje, kakor kakšni albanski ali macedonski komitaši. Ženska mladina pa gre pod plaščem noči na pota nepoštenosti in moralne propalosti. Poglejte mladino v krajih, kjer nimajo dobrih, poštenih mladinskih organizacij.

Krščanske mladinske organizacije nam obvarujejo nešteto mladine pokvarjenosti, moralne propalosti in sicer v letih, ki so najbolj nevarna in pa tudi naj-

bolj odločilna za poznejše življenje in obvarujejo tako marsikatero družino in občino onega velikega zla, ki se imenuje zgubljen človek, pokvarjen fant, pokvarjeno dekle, ki ostane navadno celo življenje, kar je bil v mladosti. Kršč. mladinske organizacije vršijo rešilno delo med mladino, ki je danes bolj ko kedaj izpostavljena slabim vplivom. Seveda vršijo to delo le tedaj, če je njih vodstvo v pravih rokah in če vlada v njih pravi duh.

Današnja doba zahteva tudi od priproste kmetske in delavske mladine kolikor mogoče vsestransko izobraženost, vsestransko pripravljenost za življenje. Življenje, v katero hočeš vstopiti, moraš poznati. Razmere, v katerih hočeš živeti in delovati, moraš razumevati in pravilno presojati, sicer postaneš njih žrtev. Kolikor več znaš, tolikor več veljaš. Ne mislimo onega znanja puhlih fraz, ki je za življenje nepotrebno, ki dela človeka domišljavega, oholega, da začne vihati nos in druge prezirati, temveč znanje, izobrazbo, ki jo človek potrebuje v svojem življenjskem poklicu. Praktično poznanje življenja in vsega tega, kar nas usposablja za razumno, uspešno delo v našem poklicu. To pa rabi dandanes vsak, tudi ženska mladina. Naj ostane doma in se loti gospodarstva, ali naj gre v svet, duševni revček je povsod, sirota, četudi je čedne postave in se zna dobro lišpati. Kakor slepec je, ki ne more hoditi sam. Povsod ga potiskajo v kot, povsod ogoljufajo in izrabljajo. Kdo naj da šoli odrastli mladini to prepotrebno stanovsko izobrazbo? Krščanska mladinska društva! Ona jo tudi dajo, ker vzbujajo med priprosto, kmetsko in delavsko mladino zanimanje in veselje do izobrazbe, do duševnega dela, jim pomagajo razviti, spopolnjevati svoje talente in si tako ustvarjati boljše in lažje življenjske razmere. Dvigati ljudsko izobrazbo, plemeniti srca, utrjevati voljo in značaj v dobrem, usposabljati za lepo in plemenito delovanje v življenju — ali ni to kulturno delo v najlepšem pomenu besede? Delo za pravi napredek in blagostanje ljudstva. In to delo vršijo kršč. mladinska društva.

Pa še nekaj je, kar mora pošteno mladino nagibati, da vstopi v krščanska mladinska društva, kar mora nagibati starše, da svojim sinovem in hčeram dovoljujejo in priporočajo vstop v krščanska društva, kar mora nagibati vse dobromisleče, da podpirajo krščanske mladinske organizacije. To je skrb za bodočnost našega ljudstva. Ta skrb je opravičena. Vedno novi poizkusi, izriniti iz javnosti krščanska življenjska načela, razkristjaniti šolo, prepojititi vse ljudsko življenje s svobodomiselnim, brezverskim duhom, nam kažejo, kaj čaka v bodočih letih naše ljudstvo, ako ne bo imelo nikogar, ki bi čuval, branil in mu znal ohraniti te vrednote in pravice. Boj za bodočnost našega ljudstva mora biti v prvi vrsti boj za mladino, ki bo odločevala v nekaj letih o usodi našega ljudstva, ki bo branila ali pa teptala naše verske in narodne svetinje, kakor se je pač naučila v mladosti. Zato je vsakega zavednega katoličana dolžnost, da podpira krščanske mladinske organizacije. Ni ga dela na krščanskem socialnem presvetnem polju, ki bi bilo dandanes bolj važno in potrebno, kakor je delo v krščanskih mladinskih organizacijah.

Če bo ostalo naše društvo narod poštenjakov, pravega prepričanja in življenja, rod jeklene volje in energije v boju za svoje pravice, če bodo naše družine nepremagljive trdnjave, trdnega, vzornega, na od Kristusa nam danih načelih zgrajenega družinskega življenja, če bo vzgoja bodoče mladinske generacije dobra ali ne, če bodo družabne razmere, v kolikor so odvisne od nas ljudi, boljše ali slabše, vse to je odvisno v veliki meri od mladine. Če bo naše bodoče ženstvo pošteno in značajno, če bo znalo obvarovati svoje ljudstvo

surovosti, moralne propalosti in one duševne pokvarjenosti, ki jo zanaša posebno svobodcmiselstvo v ženske značaje, vse to je odvisno še prav posebno od krščanske ženske mladine. One šole pa, ki se v njih pripravlja mladina za to veliko in lepo delovanje v poznejšem življenju, so — krščanske mladinske organizacije.

Carinthiacus:

Gosposveta.

Gosposveta leži danes v tuji državi. Kraj, ki vzbuja v srcu slednjega zavednega Slovenca ponosne, prijetne spomine na davno slavno preteklost naših pradedov, je ostal izven mej naše narodne države. A vsak pravi Slovenec, vsaka zavedna Slovenka mora poznati ta kraj, poznati mora slavni obred, s katerim so davni naši predniki podeljevali vladarsko oblast svojim vojvodom. Da, sramota bi bila za vsakega Slovenca, ki bi ne poznal imenitne gosposveške ceremonije, o kateri pravi učenjak Bodin, da nima para na svetu. Ceremonije, o kateri pravi Enej Silvij, poznejši papež Pij II., da nima noben drug narod podobnega pomenljivega obreda pri ustoličevanju svojih vladarjev.

Dr. B. Vošnjak piše (Poglavje o stari slovenski demokraciji), da je bil vojvoda Ernest I. 1424 zadnji ustoličen na Gosposvetem polju. Če se je to res zgodilo l. 1424 in ne l. 1414, kakor se navadno sliši, tedaj letos p. t. teče ravno 500 let od zadnjega knežjega umeščenja ali ustoličenja.

Tem bolj je torej primerno, da se ravno letos bolj živo spominjamo slavnega gosposveškega obreda. —

Slovenski Korotan je pravi biser slovanske zemlje. Cela Koroška je divna in lepa, a srce in osrčje Koroške pa tvori Celovška Kotlina. Tukaj stojijo največja koroška mesta, tu se razprostira najrodovitnejše koroško polje, tu ležijo najlepša koroška jezera. Iznad ravnine se dvigajo vrhovi gor, ki so v predzgodovinski dobi napolnjevala ta del dežele in so se potem pogreznili. Najvišji teh vrhov ne dosegajo višine 1100 m. Kotlina ima obliko velikanskega trikot: Beljak—Sp. Dravograd—Breže. A ravno v središču tega trikot leži Gosposveško polje.

Na slavnem Gosposvetem polju so naši predniki ustoličevali svoje vojvode.

Tukaj so podeljevali korotanski Slovenci svojim knezom vladarsko oblast tedaj, ko so bili še pagani, kakor tudi pozneje, ko so postali kristjani; tu so ustoličevali v svojem jeziku tudi vojvode tujega rodu, potem ko so izgubili svojo neodvisnost.

Dve uri severno od Celovca na Gosposvetem polju pod goro sv. Urha stoji vas Krnski grad. Tukaj je živela kmečka družina, katere poglavar, imenovan vojvodski kmet, je imel dedno pravico ustoličevati korotanske vojvode. Vojvodski kmet ali Plemičar (ponemčeno: Edlinger) je v imenu in kot zastopnik celega naroda ustoličeval novega kneza ali vojvodo.

Danes se cela vas imenuje Krnski grad. A še se poznajo sledovi starodavnega gradu koroških vojvod, ki so od tukaj vladali deželo. V bližini gradu je stal na prostem pod milim nebom okrogli knežji stol ali knežji kamen, ki je bil zgornji del starega rimskega stebra. Ta knežji stol, ki je imel obliko okrogle kamenite mize, je bil pač vzet iz razvalin mesta Virunum, ki je bilo odtod oddaljeno komaj $\frac{1}{4}$ ure.

Na dan umeščenja novega kneza se je vsedel na ta kamen svobodni vojvodski kmet. Okrog njega se je zbrala velikanska množica naroda, da prisostvuje ustoličenju. Plemičar je imel na glavi siv klobuk s sivim trakom, na nogah je imel opanke (sandale). Imel je sivo srajco, prepasano z rdečim trakom in sivo obleko, kakor so jo tedaj nosili slovenski kmetje. Tako so pričakovali vojvodo.

Novi vojvoda se je bližal oblečen v obleko slovenskega kmeta. Obdajalo ga je sijajno spremstvo. Kmečka obleka, katero je moral obleči vojvoda, predno se je približal kamenu, naj bi ga spominjala, da je postavljen in izvoljen od naroda, ki daje kmetu prednost pred plemičem.

Vojvoda je imel v levici palico, z desnico pa je vodil na vrvi pisanega vola in lisasto kobilo, ki se še nista rabila za vprego. Ti dve živali sta bili znak (simbol) poljedelstva. Naloga novega vladarja bo, da bo branil in ščitil poljedelstvo. Kobila in vol nista bila najboljše vrste, kar je pomenilo, da je poljedelstvo naporen in trudapolen stan.

Ko se je vojvoda približal kamnu, ga je vprašal kmet v slovenskem jeziku: »Kdo je, ki se mi bliža?« Ljudstvo je odgovorilo: »Vojvoda je.« — Zopet vpraša kmet: »Ali je pravičen sodnik, ki mu je blagor ljudstva na srcu? Ali je svobodnega stanu? Ali je prijatelj in branilec prave vere?« Odgovorili so mu: »Je in vedno bo.« — Tretjič je vprašal kmet: »Pa s kakšno pravico me more pregnati s tega sedeža?« Odgovorijo mu: »Prostor ti odkupi s šestdesetimi penezi, živina bo tvoja, dobiš knezova oblačila in tvoja hiša bo prosta vseh davkov.« Zdaj je kmet kneza udaril rahlo na lice, prevzel vola in kobilo in se umaknil s stola.

Kaj pomeni udarec vojvodi na lice ob navzočnosti naroda v tako slovesnem trenutku? Pač opomin, naj vojvoda ostane zvest dani obljubi, da bo skrben vladar, pravičen sodnik, zaščitnik prave vere in nevstrašen branilec domovine proti vsem sovragom. Morda tudi opomin, naj bo pripravljen za blagor naroda in domovine tudi žrtvovati in trpeti. Nekateri menijo, da ta udarec pomeni tudi, da obdrži vojvodski kmet en del moči nad vojvodom še celo po ustoličenju. Da ima kmet pravico in dolžnost, da nastopi proti vojvodi, ako ta ne izpolnjuje dolžnosti, katere je prevzel. Da ima vojvodski kmet, kot zastopnik naroda, pravico, da se upre vsakemu nepostavnemu dejanju vladarjevemu.

Kakor so v prejšnjih časih z rahlim udarcem na glavo s ploskim mečem podeljevali viteštvo, tako je ta udarec kmetov vojvodi na lice bržkone tudi pomenil, da ljudstvo, oziroma vojvodski kmet kot zastopnik ljudstva izreča vojvodi oblast, da je torej izbran za vojvodo (po božji volji in) po želji in volji naroda.

Šele zdaj je zasedel novoizvoljeni knez knežji kamen in ljudstvo ga je burno pozdravljalo kot svojega novega vladarja. Prepevali so stare slovenske pesmi in zahvaljevali Boga, da jim je dal vladarja po njihovi želji in volji. Zdaj je peljalo ljudstvo vojvodo trikrat okoli kamena. Nato je stopil knez na kamen in zavihtel goli meč na vse štiri strani neba v znamenje, da prevzema deželo v last in da jo hoče braniti neustrašeno proti vsem sovragom; ljudstvu pa je knez obljubil, da mu bo vsikdar pravičen sodnik.

Zdaj dajo vojvodi piti sveže vode iz kmečkega klobuka. To je pomenilo, da naj bo vojvoda trezen in skromen in zadovoljen s tem, kar mu daje domača zemlja. Zaveda naj se, da je prejel svojo moč od kmečkega naroda in da bodi njegovo življenje priprosto in skromno kot je življenje slovenskega kmeta.

Med vso slovesnostjo sta smela dva kmeta, Patovščan in Gradekar, kositi travo, žeti, požigati in pokenčavati, koder se jima je ljubilo. Drugi so vihteli baklje in csedlavali konje. To je značilo, kako bi se narodu godilo, ako bi ne bilo postavne oblasti, ako bi nastalo brezvladje in anarhija, če bi državljanska vojska ali pa zunanji sovražnik pustil deželo. Ljudstvo naj bo torej zvesto vdano novemu vladarju, ki mu bo varoval svobodo, življenje in imeje. — Ob enem pa je bilo to požiganje in vihtenje bakelj novemu vojvodi opomin, naj bo pravičen vladar, ker drugače se uniči mir in državljanske vojne opustošijo deželo. Ako ne bode vladal vojvoda po zakonu, potem ima narod pravico odstraniti vojvodo s prestola, ki prezira postavu.

Vsa vprašanja in odgovori so stavljani v slovenščini, kmečki vojvoda (vojvodski kmet) je slovenskega rodu, vojvoda nosi slovenska kmečka oblačila. Še v 13. stoletju so veljali koroški vojvode pred javnostjo, četudi so bili nemškega rodu, za slovenske kneze. Slovenski jezik je bil tedaj na Koroškem v navadi ne le pri preprostem ljudstvu, temveč tudi pri plemstvu. In »ako se je kdo v navzočnosti cesarjevi pritožil čez vojvodo, je bil ta dolžan zagovarjati se le v slovenskem in v nobenem drugem jeziku«, piše opat Ivan iz Vetrinja pri Celovcu, ki popisuje obred ustoličenja, kakor se je vršil leta 1286.

Slabe pol ure od Krnskega grada na nasprotni strani Gosposvetskega polja leži Gosposveta. Tu v Gosposveti je škof Modest, poslan od nadškofa Virgilija iz Solnograda, pozidal okrog l. 753 eno najstarejših cerkev v Korotanu in jo posvetil na čast Gospej Sveti. Sedanja mogočna dvostolpa cerkev je bila sezidana v 15. stoletju. V severnem zvoniku visi mogočen zvon, največji na Koroškem, ki je bil vlit l. 1687 in tehta 118 starih stotov. Sv. Modest je bil prvi škof v Slovenskem Korotanu. Stoloval je v Gosposveti, tu je tudi umrl l. 765 in je pokopan v Gosposvetski cerkvi.

Ko je bil novi vojvoda ustoličen pri Krnskem gradu, se je vršil drugi del obreda: Pcklonitev podanikov pred vojvodskim prestolom na Gosposvetskem polju. A odkar so Slovenci postali kristjani, se je še prej vršilo maziljenje vojvode v Gosposvetski cerkvi. Tu sem je šel knez po ustoličenju pri Krnskem gradu z vsem spremstvom in je prisostvoval slovesni sv. maši. Tu ga je mazilil škof krški. Vojvoda je še vedno imel na sebi kmečko obleko. Šele ko je zapustil cerkev, se je preoblekel in se opravil po knežje.

Popoldne pa je šel knez, obdan od plemstva in od ljudstva, na polje, 1 km severno od Gosposvete, kjer še zdaj stoji »vojvodski prestol« z dvema sedežema. Na enega je sedel knez in sprejemal prisego zvestobe in poklonitev gospode in naroda. Delil je milosti (fevde), potrjeval stare pravice in svoboščine, poslušal prošnje in pritožbe in razsojeval prepire. Prvič je vršil svojo vladarsko oblast. —

Vse je minulo. Vojvodski prestol sameva na Gosposvetskem polju, knežji stol pa so spravili v celovški muzej. Značilno. O nekdanji slovenski svobodi in slovenskih pravicah v starem Korotanu se samo še bere v knjigah, a tudi pričo nekdanje slovenske neodvisnosti — knežji stol — so spravili med starino, v — muzej.

Na slavnem Gosposvetskem polju, nekdanj pozorišču slovenske moči in gospodstva v deželi, so Nemci priredili tik pred usodnim glasovanjem, 12. septembra 1920, ob vojvodskem prestolu veliko zborovanje in manifestacijo za pripadnost cele Koroške k Avstriji in s tem za neomejeno nemško gospodstvo v deželi.

Kako žalostna je usoda Slovencev na Koroškem! Slovenci so bili prvi na Koroškem in skoro 200 let je bila dežela popolnoma slovenska. Danes je po večini nemška in Slovencem je ostal samo še manjši jugovzhodni kos dežele. A še tukaj nimajo nikakih narodnih pravic in Nemci imajo naravnost satanski načrt, da popolnoma iztrebijo slovenski živelj na Koroškem! Kot najuspešnejše sredstvo v dosego tega cilja jim služi šola. Ta šola uči slovenske otroke na Koroškem, da na Koroškem sploh ni Slovencev, ampak le »vindišarji.« Uči jih, da njihov materni jezik in njihovo koroško narečje ni slovensko, temveč »vindišarsko.« In ker »vindišarskega« pismenega in književnega jezika ni, zato ta famozna šola slovenske otroke takoj začne učiti nemškega jezika in otrokom pod kaznijo prepoveduje v šoli govoriti slovensko! Ta vzgojevalnica narodnih odpadnikov goji v slovenskih otrokih nemško mišljenje in nemškega duha in jih uči zaničevati in sovražiti slovenski jezik in lastni slovenski narod!

Ta zločinska in nemoralna koroška šola uči slovenske otroke, da koroški Slovenci niso Slovenci, ampak »vindišarji« in da Slovenci in Jugoslovani nimajo nikake pravice do Koroške! V mladinskem listu »Für das Kind«, ki je vpeljan v vse koroške šole, n. pr. stoji: »Po veliki svetovni vojni so vdrli Srbi in Kranjci na Koroško. Za to niso imeli nobene pravice . . . Bog je postavil Karavanke, da na eni strani morejo v miru živeti Korošci, na drugi pa Kranjci . . . Ne tlači te več ošabna roka sovražnikova. Prosta si zopet, preljuba dežela Koroška.« Itd. — O ironija! Korotan prost? Ko je v resnici zasužnjen kakor še nikdar prej!

In do dežele, ki je bila nekdanj vsa slovenska, kjer so nekdanj Slovenci ustoličevali svoje kneze — do te dežele zdaj Slovenci nimajo nikake pravice!?

O Gospodsveta! Kako si onečaščena!

Dr. M. Justin:

Zakaj hira naš narod?

Od staršev, ki so z alkoholom zastrupili sebe in svoj rod, ima marsikatera žena in mati neko slabost volje, neko neodločnost, neko nagnjenje do obolenja, do vseh slabosti duše in telesa, pa zelo malo odporne moči. Degeneriran, oškodovan rod je to. Zdravniki spoznamo take ljudi po gotovih zunanjih znamenjih na telesu: na očeh, na zobeh, na ušesih. Vse polno takih znamenj nam je skušnjava in cpazovanje zbrala. Čim več teh znamenj ima človek, v tem večji meri je dotičnik v rodu oškodovan.

Ali se da ta degeneracija popraviti? Odgovarjam: do gotove mere, da. In to je važno. Ne samo dati svetu otrok, ampak tudi popraviti rod, to je dolžnost roditeljev. Primerno življenje žene, popolna abstinenca alkohola takih rodbin in po rodu zdrav mož, ki gotovo sam ni alkoholik in ni iz alkoholne družine. In upati je, da se človek nadaljuje v boljših otrocih, kakor je on sam.

Ta poprava rodu se mora posebno pri alkoholiziranih izpeljati. Kdor je iz alkoholne družine in ima od staršev slaba svojstva, na tega ima alkohol prav posebno moč, vse hujše na njega vpliva: to imenujemo patološko reakcijo, bolešno vplivanje alkohola na človeka. To se lahko takoj spozna. Zdrav, ne po rodu oškodovan človek bo, če se alkoholnih pijač napije, ves drugačen, kakor človek, ki je bolešno razpoložen. Ta zadnji bo v pijanosti razbijal, tolkel ali jokal, ali počenjal stvari, ki jih drug, normalno zdrav človek ne bo nikdar delal.

Za takega človeka je edina rešitev: popolna abstinenca. Ali mislite, da je takih ljudi danes malo na svetu?

Na nekaj vas samo opozorim. Opazujte nezakonske otroke ali otroke pijancev, ki so v pijanosti spočeti? Ali ne zapazite na njih nekaj čudnega? Da, nekaj jih kot nemirni duh preganja, nestalni, nemirni so, ali pa jezljivi, slabo se uče, so irmast, neubogljivi, slabe rasti in posebno brez srca, kruti, trpinčijo radi živine, splah jim manjka nežnih potez, ki jih imamo pri otrocih tako radi.

In to me dovede do tega, da Vam povem, kar nam veda raziskovanja vplivanja alkohola na človeka in na stanice v človeškem telesu pove: Vsak v pijanosti enega dela, očeta ali matere, spočeti otrok je že v kali degeneriran, oškodovan. To se pravi, da se ni več popolnoma zdrav, normalen rodil. Zdravniki imamo dosti znamenj in znakov, po katerih spoznamo degeneriranega otroka po rodu. Dobro se zavedamo, da če pride k nam v ordinacijo človek z veliko znaki degeneriranosti, da ne bo zdravljenje šlo gladko. Ne moremo si kaj, da bi ga ne opozorili, da bo njegova bolezen trajala dalje, kakor pri drugih normalnih ljudeh. In če je že pred rojstvom ta otrok degeneriran, bo gotovo tudi po rojstvu slaboten. Če torej alkohol to gotovo povzroči, ali nimajo starši dosti vzroka, da se alkohola izogibaj? Kakor verne duše iz vic vpijejo nesrečni otroci: Usmilite se nas vsaj naše matere, nas otrok, ki smo nedolžni in sami nismo nič zakrivali, pa si tudi pomagati ne moremo. Dekleta in žene, varujte se alkohola!

Ali veste, zakaj se s tako silo baš na žene obračam? Moške je prav težko spreobračati. Vidim pa tudi, da alkohol stopa že do žene in marsikatera žena mu podleže. Ali boste pustile to, dekleta in žene? Ali hočete gledati svoje otroke slabotne, duševno zaostale? Ali Vas ne bo srce bolelo, če boste ob mislih na te morale si očitati: sama sem kriva?! Ali boste jemale pijance za moze!?

A. Boštele:

Kralj noči.

(Irska povest po A. de Lamothe-u.)

(Dalje.)

Poteklo je tričetr ure. Silovito se je zaganjal veter in lilo je brez prestanka. Tiho je počivala vas Malibory, zavita v sive megle. Družine najemnikov so najbrž spale, kajti noben žarek luči ni prodiral skozi razpoke in špranje razdrapanih koč.

Samo okroglo okno Tomove hiše je bilo še razsvetljeno in iz dimnika se je sukljal črn, gost dim, ki ga je vrtinčil veter na vse strani.

Poleg šotnega ognja je Tom pri svitu treske pletel šibnat jerbas; Molly je umetala. Zjutraj naj bi Sally nesla maslo stalnim odjemalcem v Glengarriff. Babič in otroci so bili v postelji, Tom pa se je razgovarjal z ženo.

»Naglica je vedno slaba. Kaj nam je bilo treba začeti z zidavo tretje hiše tako zgodaj, samo zato, da bi lahko obhajali poroko že čez dve leti.«

»V osemnajstih mesecih«, je popravila Molly.

»Dobro, v osemnajstih mesecih. Pol leta sem ali tja se ne pozna; toda prihranki. Še lešnikova lupina bo za nje prevelika! Krompir obeta slabo, seno bo zanič, belka ima bolano nogo in že štirinajst dni ne daje skoraj nič mleka. Vse gre v nič in če pride kako pisanje. — «

»Bog nas varuj tega, Tom!«

»Pri svetem Patricku, da bi obveljalá tvoja! — Toda enkrat pride mogoče tudi to in potem —«

»O, to bi bila nesreča«, se je zgrozila Molly. »Saj so nam že lani zvišali najemnino in jutri poteče rok.«

»Tiho«, je dejal najemnik, »čuj vendar!«

Oba sta prisluškovala.

»Samo déž škreblija po strehi«, je ugotovila ona. »Kako vreme! Uboga stara Kitty se mi smili; gotovo je v svoji borni postelji čisto premočena.«

»To ni nič čudnega; saj je njih streha kakor rešeto.«

»Kjer je mož pijanec, tam je žena mučenica. Bog bodi zahvaljen, da Patrick ni tak!«

»Vsak človek ima svojo napako. Patrick ne pije, toda če bi bil malo bolj pobožen, bi prav nič ne škodovalo.«

»Ta je čisto tvoja. Saj ni nikoli manjkal pri maši in pri večernicah.«

»Pravi kristjan ni tako ponosen in zna odpustčati.«

»Hočeš li, da postane prijatelj Angležev?«

»Ne. Želim samo, da ne bi vedno govoril o maščevanju. To je nekaj slabega. — Toda čuj vendar! ... »To je popotnik, ki ropoče s palico po kamenju«, je dejal Tom.

»Kdo neki tava v takem vremenu po gorovju?« ...

Dvakrat je nalahno udarilo ob vrata.

»Kdo je?« je vprašal Tom in previdno segel po palici.

»Toby Hoppy«, se je oglasilo pred hišo. »Bog vas ohrani!«

»Hoppy je!« je veselo vskliknila Molly in hitela odmikati zapah.

»Stotisočkrat pozdravljeni!« se je oglasil v keltskem jeziku možiček, ki se je pojavil na pragu. »Bog vas varuj, Tom Joyce, vas Molly in vso vašo hišo!«

»Gospod naj čuva tudi vas, Toby! Dobrodošli! Podvizajte se noter. Tu je prijetnejše kakor zunaj.«

»Resnica!« je veselo potrdil popotnik in se otresal kakor moker kužek. »Brr ...! Dobro, da nisem iz soli kakor Lotova žena, sicer bi se bil že davno raztopil.« Otresel je mokroto s ponošenega klobuka, potem pa previdno odvil cunjast zavoj in prikazale so se dude, mal meh iz usnja, opremljen s piščalkami razne velikosti.

»Hvala Bogu!« je dejal in z veliko vestnostjo preiskal izvanredno godalo, v skrbah, če je vlaga prizadela mešnicam kaj škode. Napihoval je mehove, da so se mu nabrekli žile na sencih. Mešnice so se izkazale. Dobro so držale sapo.

»Ej, Toby, vendar ne misliš zaigrati — otroci že spijo.«

»O, nič se ne bojte! Kako bi igral, ko je v mojem želodcu taka praznosta.«

»Pomaknite se malo k ognju, medtem bom pogrela ostanke ohrovtá, tudi par krompirjev je še v loncu in kos pudinga v omari«, ga je potolážila Molly.

»Hvala vam! Vse preveč se trudite. Zamé je vse dobro, le pogledjte semkaj.«

Izvelekel je iz velikanskih žepov svojega razdrapanega suknjiča zvitek vrvice, nož, cunjo, ki naj bi bila predstavljala robec, kos usnja, pol preka-jene lokarde, pipico in dva napol kuhana krompirja.

Pogled na vso to pestro šaro je spravil najemnika v dobro voljo.

„O, saj še nista nič videla“, se je veselo muzal Hoppy in vlačil na dan vedno nove zaklade. Zdelo se je, da njegovi žepi nimajo dna. „Samo povejte, kaj želite? Tukaj so igle, nit, gumbi, kresilni kamen, kos vrvi, klo-basa tobaka, pluta in celo ena podkev, ki sem jo pobral na cesti. Vse, čisto vse je v mojih žepih, razen — šilingov in gvinej.“ (angleški denar).

»Molly, nalij mu kozarček žganja!« je ukazal Tom.

Toby se je nakremžil, brodil in iskal nekaj časa po žepih in vrgel na mizo malo bakreno kolajno.

„Oho, kaj pa je to?“

»Postal sem abstinent«, je s klavernim licem priznal potujoči godec.

»Ti abstinent?«

»Žalibog, včeraj so me v Kenmare-ju premotili, da sem na prigovar-janje patra Mathewa pristopil k društvu treznosti.“

Ubogi godec je zdaj moral pripovedovati, kako so ga ujeli v abstinentske mreže. V Kenmare-ju je bila velika abstinentska slavnost in pater Mahew, početnik treznostnega gibanja na Irskem, je povabil našega umetnika na dude, naj pride igrat. Toby si je obetal dober zaslužek in je ubogal. Ni se motil. Šilingi so mu padali v naročje in tudi drugih dobrot ni pogrešal. Toda skušnjavec ga je premotil, da si je na skrivaj privoščil požirek »zelenega« in to je bila njegova poguba. Pater Mathew mu je prišel na sled, ga začel tako obdelavati in ga tako omehčal, da je ves skesan obljubil dosmrtno vzdržnost.

»Ali te je bilo potem zelo sram?« je poizvedovala Molly.

»Ne govori mi o tem! Najraje bi se bil vdrl v zemljo. Zato tudi nisem čakal zaključka slavnosti, temveč sem zjutraj zapustil Kenmare. Spotoma me je nebo obilno nagradilo, da hočem v bodoče piti samo vodo: ni mi bilo treba iskati studenca, ker sem itak dobil svojo mero deževnice. Tudi sem med to neprostoovoljno kopeljo doživel zanimivo zgodbico, ki me je spravila v dobro voljo.«

»Toby, pomagajte si«, ga je prekinila Molly in ga povabila k skromni večerji, ki mu jo je bila hitro pripravila.

Toby je jedel in pripovedoval, kako je ukanil angleškega jezdeca, ki mu je pretil z bičem, ko je poizvedoval, kod se gre v Glengariff. »Če se bo držal mojih navodil, ga bo pralo še celo noč in če se bo hotel posušiti, ga bo treba obračati kakor seno na travniku.«

»Kam si ga pa poslal, Toby?«

»Nič dalje kakor v Bantryski zaliv. Če bo konj držal korak, bo v dveh urah tam. Ha, dobro sem ga dal, kaj?«

Dobrodušni Tom je skušal ugovarjati, da to ni bilo čisto prav. »Popotnik si lahko nakopje smrtno bolezen.«

Želim mu samo to, da bi vsaj osem dni ne mogel na noge, in če ga doleti še kaj hujšega, mu ne bom prepeval pogrebnihi žalostink. Naj ga za-grebejo brez križa in duhovnika, kakor zakopljejo svinjo, ki pogine na rdeči bolezni.«

»Toby, Toby, govori vendar kakor se spodobi kristjanu! Ne pozabi, da je tudi Anglež človek, torej tvoj brat!«

»Kaj, brat? Jaz da sem brat teh svinj, teh razbojnikov, ki že skozi stoletja pustošijo Irsko, zatirajo našo sveto vero, nam ugrabljajo našo rodno zemljo, se posmehujejo naši stiski, ki so mi ubesili deda, ubili očeta, do smrti izstradali mater in sestre, ki so nam požgali hišo, o... jaz da sem njihov brat? Nikdar ne!«

(Dalje prihodnjič.)

Društveni oder.

Režiserji si večkrat ne znajo pomagati. Uprizoriti si hočejo večjo igro, manjka jim pa zato vsega: dobrega odra, kulis, primerne obleke, spretnih igralcev. V tem obstoji ravno umetnost: z malimi pripomočki uprizoriti igro tako, da doseže svoj namen. Dobro bo služila režiserjem knjiga, ki jo je izdal Skrbinšek: Diletantski oder. V njej imamo precej podrobna navodila, kako se igra pripravi, dostojno predstavi na odru z neznatnimi tehničnimi sredstvi. Ker je od šminkanja igralcev mnogo odvisno, zato si naj nabavijo režiserji še knjigo: Navinšek, Lepa maska, ki jim bo nudila osnovne pojme o pravilnem, lepem šminkanju.

Čudežna moč „Verige“.

(Dvogovor, ki se ga naj nauči na pamet vsak nasprotnik izobraževalnih društev.)

1. del. Jaka — trda grča.

Miha. Danes smo se pa prav pošteno zabavali v društveni dvorani. Zakaj pa ti, sosed nič ne prideš gledat naše predstave?

Jaka. Eh — za nas, stare grče niso take novodobne reči. Jaz na take reči nič ne dam. Še nisem bil poleg, pa tudi ne bom. Rajši spijem pol litra vina, imam vsaj nekaj za tisti denar — tam ga pa čisto po nepotrebnem vržem proč...

Miha. Ljubi sosed — ti se strašno motiš. Res, da pri nas na deželi ne moremo uprizoriti kaj prvovrstnega — saj nam manjka na vseh straneh sredstev — pa če bi ti bil videl, kako so naši igralci igrali Finžgarjevo Verigo, bi zdaj ne govoril tako.

Jaka. Kdo pa je ta Finžgar? — Kakšno verigo je izgubil pri nas?

Miha. Ti si pač Jaka, ki nič ne čitaš, zato pa tudi nič ne veš. Tvoja modrost se začne pri klobasi, konča pa pri litru vina. Ne veš, kdo je Finžgar? To je naš najboljši pisatelj, ki nam je spisal med drugim krasno povest: »Pod svobodnim solncem« — razven tega pa tudi več takih zgodb, ki se dajo na odru prestaviti, tako, da igralci celo zgodbo pred tvojimi očmi delajo — ravnotako, kakor bi se v resnici godila. Ena takih zgodb je tudi Veriga.

Jaka. Aha... veriga; gotovo se je tista zgodba godila na kmetih, ker gospodje v mestu ne rabijo nobene verige. Tam imajo samo zlate ali srebrne verižice.

Miha. Na kmetih, kajpada! Si gotovo radoveden, kako je s te Verigo: veš, dva sosed, Marko in Mejač se skregata in zasovražita zavrlo neke oguljene žlajdre, ki ni vredna počenega groša. Stari oče Primož pa sklene, tisto verigo vreči v studenec — sosed Mejač ga hoče prijeti za roko, starček omahne čez rob in pade z verigo vred v studenec — Z velikim naporom

ga dobijo ven — pa mrtvega. Ta dogodek pretrese oba soseda tako, da si zopet sežeta v roko kot prijatelja...

Jaka. In vse to so igrali na našem odru? Saj to ni mogoče! Kdo bi jih pa bil naučil? In če to, menda niso nič kaj posebnega skup spravili. Jaz že ne poznam nobenega človeka v naši fari, ki bi se znal spretno gibati na odru.

Miha. Res je, da tako umetne igre še ni bilo pri nas — pa tako v nič pa ne smeš devati naše mladine. Mastnakov Radoslav ti je igral Primoža tako izborno, da so se tujci čudili — in preoblečen je bil tako, da ga skoro nihče ni poznal. Saj veš, da je star kakih 25 let, na odru bi mu jih pa prisodil 80 — Marko in Mejač sta bila Veberjev Miha in Osetov Tone. Tako sta se dajala, da so kar iskre letele. Njuni ženi sta bili Vidmarjeva Urša in Medvedova Anica; še zdaj se mi zdi, da ju vidim, kako spretno sta se sukale na odru. Veš, zavolj tiste verige, to se pravi, zavolj sovraštva, ki vlada med obema sosedoma, nažene Marko svojo hčer Micko od hiše. Če ti povem, da so se ljudje solzili, ko so pomilovali ubogo revico, ko se je poslavljal od svoje matere. Saj ti ne morem vsega dopovedati, tako lepo je bilo.

Jaka. In ali misliš, da si zdaj kaj več kakor jaz, ko si videl tisti teater. Gotovo misliš, da si zdaj visoko izobražen.

Miha. Nič si ne mislim. Izobrazba ni tako, kakor če ti spiješ en firkel vina — pa si pijan. Ena prestava še človeka ne naredi povsem izobraženega, pa nekaj več pa le vem, če kaj lepega slišim ali čitam, kakor pa, če sploh nič ne vidim ali ne čitam. Zrno k zrnu pogača. Danes pregledam lepo knjigo, dober časopis, včasih grem gledat predstavo našega društva, tako se vedno nekaj pridobi, ne naenkrat, ampak polagoma. Zato pa jaz odobravam delovanje našega izobraževalnega društva. Od začetka je naša mladina več ali manj neokretna na odru — polagoma pa si pridobi tako gibčnost, da še razvajena mestna gospoda rada pride k našim podeželskim predstavam. Tako se izobrazujejo tisti, ki nastopajo in tisti, ki poslušajo.

Jaka. Praviš, da ste se jokali pri igri. To ni pri meni nobena veselica, če se jočejo poleg. Kakšen hec, kjer se vse smeji, tako reč bi že šel pogledat. Za jok in kesanje mi pa ni.

(II. del prihodnjič.)

Drobtinice.

Nemška mladinska križarska vojska. Nemci in Francozi se že od nekdaj sovražijo. Po svetovni vojski je to sovraštvo zelo narastlo. Ta medsebojna nasprotja želijo poravnati tako nemški kakor francoski katoličani. Med Nemci se zbira mladinska križarska vojska, ki je pripravljena odriniti na Francosko, da tam pomaga zopet požidati hiše, ki so jih Nemci med vojsko porušili. Tako hočejo ti katoliški Nemci pokazati svojo pravo ljubezen do Francozov. Pa tudi med Francozi so se organizirali katoličani, da pomagajo stradajočim Nemcem. Posebno Nemci iz siromašnih slojev trpijo veliko pomanjkanje, umirajo lakote. Otroke teh izstradanih Nemcev zbiražo Francozi, jih jemljejo seboj na Francosko, kjer jih preskrbijo z hrano in z vsem potrebnim. Tako skuša krščanska ljubezen zaceliti rane, ki jih je zasekala vojska.

V boljševiški Rusiji je zmrznilo od 10. decembra 1918 do 25. januarja 1924: 1025 otrok, kakor poročajo uradna poročila. V istem času so pobrali

v Moskvi 7.385 napol zmrznjenih otrok, ki so jim morali odrezati eden ali več udov. L. 1922. so obsodila ruska sodišča 36.000 mladostnih hudodelcev; izmed teh 60 % radi umora ali tatvine, 16 % radi umora, 15 % radi tatvine. 7.200 teh nesrečnih otrok je bilo starih šele 8 – 10 let.

V Avstriji bodo imela katoliška nemška mladinska društva svojo glavno skupščino v Gradcu, dne 8. junija tega leta. Ob tej priliki bo tudi tekma telovadcev v lahki atletiki, i. s. v teku, vseh vrstah skoka, metanju diska, kopja, žoge, suvanju krogle, dviganju ročk, vlečenju vrvi. Nekateri dosedaj najboljši rezultati so: tek na 100 m 11.3 sekunde; skok v višino 1.50 m; v daljavo 6 m; metanje diska 31.72 m; suvanju krogle 9.57 m.

Na Velehradu (Čehoslovaška) se bo vršil letos od 31. julija do 3. avgusta kongres, na katerem bodo najboljši katoliški in pravoslavni učenjaki razpravljali o zedinjenju rimske in vzhodne cerkve. Zadnji kongres je bil leta 1909. Slovence bo zastopal na tem kongresu med drugimi tudi vseučiliški profesor dr. Grivec iz Ljubljane, ki je v tem oziru najboljši jugoslovanski strokovnjak. Društvom svetujemo, naj priredijo letos več predavanj o pravoslavju. Kot pripomoček bodo dobro služile dr. Grivčeve knjige: Pravoslavje, Cerkev, Cerkenovo prvenstvo in edinstvo, Apostolski molitvenik.

Na Japonskem ima katoliška mladina močno organizacijo, ki jo vodi general Jamamoto. Ko je vlada napadla papeža in hotela nastopiti proti organizirani katoliški mladini, je nesel Jamamoto osebno ministrskemu predsedniku katoliški katekizem s pripomnjo, naj se najprej pouči o katoliški veri, potem šele naj o njej govori in jo obsodi. Organizacija je tudi izdala v 8.000 izvodih brošuro o katoliški Cerkvi in o papežu, ki jo je vlada kupila in dala vsakemu poslancu v roke. General je dosegel, kar je hotel: vlada ni napadala več papeža, ampak je molčala ali pa če je govorila o njem, je to storila z največjim spoštovanjem.

Društveni vestnik.

Sv. Anton v Slov. gor. Pri nas bomo v kratkem ustanovili orlovski odsek. Samo par fantov nas je bilo v začetku navdušenih za dobro stvar, sedaj nas je pa že precej. Veliko truda je treba, da spravimo v našo zaspano župnijo novo življenje. — L. V.

Okrajni sestanki odbornic Dekliških zvez. Dne 16. marca se je vršil v Celju (Beli vol) prvi sestanek odbornic D. Z. celjskega okraja, v nedeljo, dne 23. marca pa v Ptuj (v minoritskem samostanu). Odbornice posameznih D. Z. so bile na obeh sestankih čisto zastopane. Podale so se jim smernice, po katerih zamorejo upeljati povsem novo življenje v Dekliške zveze. Izvolil se je tudi okrajni odbor, sestoječ iz predsednice, podpredsednice, tajnice in duhovnega voditelja. Naloga okrajnih odborov je: 1. nadzorovati delovanje posameznih DZ, 2. pomagati slabšim DZ z vsemi primernimi sredstvi, 3. ožživljati zaspale DZ in ustanavljati nove, 4. biti v stiku z osrednjim vodstvom DZ v Mariboru.

Najfinejšo kavo, čaj in drugo špecerijsko blago kupite najbolje v Celju na Glavnem trgu pri Jagodiču.

Dobi se tudi vsakovrstno okovje za pohištvo, orodje, posoda pocinkana in cinkova pločevina.

stvo se hoče čimbolj odlikovati po socialno-karitativnem delu, zlasti stopa v ospredje gornjeavstrijska „Kat. ženska organizacija“, katera goji v svojih članicah predvsem zavest, da je karitativne delo najplemenitejša dolžnost žene. — Slovenke, posnemajmo! Pokažimo, da smo tudi me na isti stopnji kulture! Dekliške zveze, Orlice, ve morate poslati najspretnjših delavk na to, pri nas še neobdelano polje. — Začnite in mnogi drugi vam bodo sledili!

Sv. Peter pod Sv. Gorami. Naše »Kat. slov. prosvetno društvo«, pred 3. leti ustanovljeno, šteje 63 moških in 106 ženskih članov. Knjižnica poseduje 320 knjig. Naročeni smo na »Mladost«, »Vigred«, »Orlič«, »Socialno misel«, »Prerod«, »Vestnik«, »Občinska uprava«, 17 izvodov »Našega Doma«, in na Mohorjeve knjige. V preteklem društvenem letu smo imeli 12 rednih mesečnih odborovih sej ter žalno sejo povodom smrti priljubljenega nadučitelja g. Emerika Moric. Začeli smo pobirati prispevke za nabavo društvene zastave in smo v ta namen pristopili k poštnemu čekovnemu zavodu v Ljubljani, kjer imamo čekovni račun št. 13.663. Založili smo razglednice Sv. Petra, ki se prodajajo v korist društva. Dramatičnih prireditev smo uprizorili 7, in sicer: »Davek na samce«, »V Ljubljano jo dajmo«, »Razvalina življenja«, »Vse naše«, »Ivané«, »Sovraštvo in ljubezen« ter igro »Ne kliči vraga«. Z igro »Sovraštvo in ljubezen« smo tudi gostovali v Kozjem. Čisti prebitek ene prireditve smo podarili odboru za nabavo novih zvonov. Katoliškega shoda v Ljubljani se je naše društvo korporativno udeležilo s 22 člani in članicami. Snovi društvenih predavanj v preteklem društvenem letu so sledeče: Černelč Vinko: 1. Najhujše v človeškem življenju; 2. na delo za zvišene ideale. Zorenč Lojze: 3. kaj so katoliška izobr. društva in čemu obstojajo; 4. životopis dr. Jan. E. Kreka; 5. vojaškim novincem na pot; 6. v znamenju križa. Krušič Ivan: 7. cilji kat. izobr. društev; 8. v tem znamenju boš zmagal; 9. starišem. Lah Mici: 10. o vzgoji v izobraževalnih društvih. Lah Anica: 11. znamenje. Zorenč Tončka: 12. srce človeško; 13. materina beseda; 14. moč ljubezni božje. Novak Cilka: 15. pojte in širite lepe pesmi; 16. ugovori z odgovori. Deželak Ivan: 17. pomen in moč organizacije. Klobasa Tereza: 18. podpirajmo dobre knjižnice. Kunej Ivan: 19. proč s slabimi knjigami in časopisi; 20. za kratek čas; 21. župan. Zorenč France: 22. na delo za koristna predavanja; 23. koristni nauki za življenje. Gubina Ivan: 24. Krekov socializem; 25. alkoholizem. Zorenč Pepca: 26. slavni bivajo povsod. Novak Tereza: 27. boj bogokletstvu; proč z laško kletvijo; 28. ljubimo svojo domovino. Klakočer Tončka: 29. srce — sirota; 30. velika noč. Gregorati Mimika: 31. smernice ljudsko izobraževalnega dela. Lipej Pepca: 32. grajska hčerka; 33. ne povej vsega kar veš; 34. kako se izobražujmo. Hohnjec Angela: 35. sreče dom; 36. tožba. Lipaj Malčka: 37. ljubo doma, kdor ga pozna; 38. svarilo. Lupšina Pepca: 39. izgubljeni raj; 40. slovenski svet; 41. spomini. Hudina Tinče: 42. v boj za načela kat. izobraževalnih društev; 43. kmet. Vehovar Tereza: 44. izobrazba srca. Medved Neža: 45. tuj greh; 46. stariši in društvo. Kunst Neža: 47. čista vest; 48. na sejmu. Vehovar Ana: 49. o lepem vedenju; 50. na delo za нравni prerod. Zvonar Ivan: 51. mati. Srednik Karl: 52. daritev. Rogina Franc: 53. tožna izpremembra. Geršak Urša: 54. tlaka. 55. o turškem kadiju; 56. kdo je zoper versko šolo. Rogina Micka: 57. na dan! Klakočer Cilka: 58. zima in delo. Škof Joško: 59. od robstva do svobode; 60. značaj; 61. ob slovesu. Rautner Franjo: 62. o naših neodrešenih bratih; 63. pred odhodom. Žagmajster Štefan: 64. domovini. Lupšina Ivan: 65. navzgor! Klakočer Franc: 66. ne uživaj sreče sam.

Kaj kupiš v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru?

Tiskati daš lahko

knjige, vabila, cenike, kuverte, sploh vse, kar hočeš.

Kupiš lahko:

1. Vsakovrstni papir črtan in nečrtan za pisanje, pisma, ovijanje, risalni papir, kuverte, svileni in prešan papir za kinč, zvezke trdo in mehko vezane.
2. Peresa, svinčnike, radirke, črnilo, rudečilo, barve, ravnila, sploh vse pisarniške potrebščine.
3. Trgovske knjige vsake vrste.
4. Molitvenike, šolske učne knjige, vse zabavne knjige, povesti i.t.d.
5. Rožne vence, svetinjice, podobice, kipe presv. Srca Jez. in druge, podobe, slike, križe i.t.d. — Ako želiš kako reč, piši dopisnico in dobiš po pošti.

Denar naložite

najboljše in najvarnejše pri

Spodnještajerski ljudski posojilnici, r. z. z n. z. Maribor, Stalna 6

ki obrestuje po

8 ⁰/₀ in **10** ⁰/₀

oziroma po dogovoru.

Na debelo!

D E N A R

Na drobno!

si prihranite, ako kupujete manufakturno blago v Celju, „pri Solncu“. Velikanska izbira vedno svežega vsakovrstnega oblačilnega blaga. Vsled velikega nakupa so cene konkurenčne. Za obilen obisk se priporoča

ALOJZ DROFENIK

Mera poštena!

Postrežba točna!

BRATA RODÉ & MARTINČIČ, CELJE

TISKARNA

KNJIGOVEZNICA, IZDELOVALNICA GUMIJASTIH STAMBILJK

se priporoča za vsa v njeno stroko spadajoča dela, koja se točno in ceno izvrše